

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir nustatantį taikytinos teisės taisykles byloje, susijusiose su santuoka

COM(2006) 399 final

(2006/C 325/17)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. rugsėjo 20 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir nustatantį taikytinos teisės taisykles byloje, susijusiose su santuoka

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2006 m. lapkričio 7 d. priėmė savo nuomonę. Vienintelis pranešėjas Daniel Retureau.

431-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2006 m. gruodžio 13–14 d. (gruodžio 13 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 108 nariams balsavus už, 2 - prieš ir 1 susilaikius.

1. Nuomonės santrauka

1.1 Komitetas, kai su juo buvo konsultuojamasi dėl pirmosios iniciatyvos, iš esmės pritarė Reglamente Nr. 2201/2003 daliniam pakeitimui įtraukiant jurisdikcijos ir taikytinos teisės klausimus, kurie papildytų reglamentą, nustatantį teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir vaikų globa, pripažinimo taisykles. Savo poziciją jurisdikcijos ir taikytinos teisės klausimu jis jau buvo pareiškęs nuomonėje dėl Žaliosios knygos dėl santuokos nutraukimo ir siūlo susipažinti su nuodugnai šį klausimą nagrinėjančia savo nuomone ⁽¹⁾.

1.2 Vis dėlto jis abejoja, ar tikslinga atskirai svarstyti bendro turto (pastatų, baldų ir kitų turtinių teisių) pasidalijimo klausimą, į šio pasidalijimo nuostatų taikymo sritį *ratione personae* įtraukiant ir nesusituokusias poras, kurios gali turėti bendrų vaikų.

1.3 Galbūt būtų logiškiau viename Reglamente Nr. 2201/2003 apibrėžti visas santuokos nutraukimo pasekmes ir klausimus, susijusius su bendrų vaikų globa, o naujai priimtą reglamentą skirti klausimams, susijusiems su nesusituokusių, tačiau sutartinėje ar faktinėje partnerystėje gyvenančių porų skyrybomis. Tada taikytina teisė būtų aiškesnė ir lengviau suprantama, o vieno galutinio teismo sprendimo, kuriuo dažniausiai nustatomos visos skyrybų ar separacijos sąlygos, pripažinimas būtų paprastesnis.

2. Komisijos pasiūlymai

2.1 Tarybai pateiktos dvi Komisijos iniciatyvos dėl santuokos nutraukimo byloms taikytinos teisės. Viena jų susijusi su susituokusių porų separacija (gyvenimu skyrium) ir ja siekiama iš dalies pakeisti 2005 m. sausio 1 d. įsigaliojusį Reglamentą Nr. 2201/2003, antra skirta atvejams, susijusiems su porų, siekiančių santuokos panaikinimo ar separacijos, arba porų, kurios gyvena kartu kitokios nei vedybinė sutarties pagrindu, bendro turto pasidalijimu.

2.2 Teisinis šio pasiūlymo pagrindas yra Sutarties 61 straipsnio c punktas, suteikiantis Bendrijai įgaliojimus nustatyti teismo bendradarbiavimo priemones civilinių bylų srityje, kaip numatyta 65 straipsnyje.

⁽¹⁾ 2005 m. rugsėjo 29 d. EESRK nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl santuokos nutraukimui taikytinos teisės ir jurisdikcijos. Pranešėjas Daniel Retureau (OL C 24, 2006 I 31).

2.3 Europos Komisijos narys Franco Frattini, kalbėdamas apie šias dvi iniciatyvas, pasakė: *Šios iniciatyvos palengvins porų gyvenimą ES ... Jos sustiprins teisinį saugumą, o sutuoktiniai geriau žinos, kokia teisė taikytina jų santuokos formai ir jų skyrybų procedūrai. Jomis siekiama ne suderinti su skyrybų bylomis susijusius labai skirtingus nacionalinius teisės aktus, o užtikrinti teisinę apsaugą, lankstumą ir teismų prieinamumą.*

2.4 Kadangi skyrybų skaičius Europos Sąjungoje labai didelis, vis daugiau piliečių kasmet susiduria su taikytina teise ir jurisdikcija.

2.5 Įsigaliojusiam Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003, kuris nuo 2005 m. kovo 1 d. panaikino ir pakeitė Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1347/2001, nebuvo taikytinai teisei skirtų taisyklių. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 leidžia sutuoktiniais pasirinkti vieną iš kelių skirtingų jurisdikcijos variantų. Kai su santuoka susijusi byla patenka į kurios nors valstybės narės teismą, taikytina teisė nustatoma pagal tos valstybės nacionalines įstatymų kolizijai taikomas taisykles, kurios grindžiamos labai nevienodais kriterijais. Dauguma valstybių narių nustato taikytiną teisę remdamosi siejančių kriterijų, kuriais siekiama užtikrinti, kad bylai bus taikoma ta teisinė tvarka, su kuria ji turi glaudžiausių ryši, skalę. Kitos valstybės narės su santuoka susijusioms byloms sistemingai taiko savo nacionalinius įstatymus (*lex fori*). Belgijoje partneriams leidžiama pasirinkti, ar jie nori taikyti užsienio valstybės, ar Belgijos įstatymus.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Šioje nuomonėje nagrinėjama iniciatyva susijusi su teise, taikytina skyrybų, separacijos (gyvenimo skyrium) ar „tarptautinės“ santuokos (skirtingą pilietybę turinčių asmenų arba tos pačios šalies pilietybę turinčių, tačiau ne savo pilietybės valstybėje narėje gyvenančių asmenų poros) pripažinimo negaliojančia byloje, taip pat sprendžiant bendrų nepilnamečių vaikų globos klausimus. Ji skirta klausimams, susijusiems su įteisintos santuokos su kitos valstybės pilietybę turinčiu asmeniu nutraukimu neperžengiant Reglamente Nr. 2201/2003 *rationae materiae* taikymo srities ribų.

3.2 Komitetas pripažįsta, kad pasiūlymas padės piliečiams rasti tinkamus sprendimus ir užtikrins teisinę apsaugą, nuostatų lankstumą ir nuspėjamumą bei teismų prieinamumą. Jis pritaria teisiniam pagrindui, kuris nuolat taikomas sprendžiant civilines ir komercines teisės klausimus.

3.3 Kai kurių šalių nacionalinė teisė, priešingai nei daugumos valstybių teisės aktai, nereikalauja, kad sutuoktiniai būtų skirtingos lyties, tačiau Komitetas pažymi, kad reglamento pakeitimu siekiama ne suderinti nacionalinius teisės aktus, o nustatyti teisę, taikytiną visais konkrečiais atvejais, kai nagrinėjamos porų, kuriose vienas partnerių turi kitos valstybės pilietybę, bylos, ir užtikrinti, kad teismas galėtų priimti sprendimus išvengdamas *exequat*ur. Todėl net esminiai skirtingų šalių nacionalinės teisės skirtumai iš tikrųjų netrukdo taikyti Komisijos siūlomo pakeisto reglamento.

3.4 Komitetas jau pateikė nuomonę dėl santuokos nutraukimui taikytinos teisės, neseniai paskelbus Žaliąją knygą šiuo klausimu, todėl, išsakydamas savo pastabas dėl šio pasiūlymo, jis daugiausia remiasi savo nuomonės teiginiais. Jis dar kartą pabrėžia minėto reglamento svarbą skirtingą pilietybę turinčioms poroms, nes jame paaiškinamos ir supaprastinamos kreipimosi į teismą sąlygos užtikrinant laisvą teismo sprendimų judėjimą vidaus rinkoje.

3.5 Jis atkreipia dėmesį į tai, jog pasiūlyme pripažįstama kad, atsižvelgiant į tai, ar sutuoktiniai susitaria ar nesusitaria dėl jurisdikcijos ir taikytinos teisės, susidaro dvi skirtingos situacijos, ir į tai, kad pataisytas reglamentas suteikia daugiau privalumų ir didesnę lankstumą pirmuoju atveju, tačiau gana mechanškai taiko taisyklės antruoju atveju. Tai skiriasi nuo Žaliojoje knygoje dėl santuokos nutraukimo tokiems atvejams numatyty nuostatų, pagal kurias, sutuoktiniams nesusitarus, siūlomi lankstesni sprendimai. Komitetas pageidauja išsaugoti šį lankstumą, nors ir pripažįsta, kad Komisijos pasiūlymas pasižymi paprastumu ir padeda išvengti per ilgų procedūrų.

3.6 Pasiūlyme numatyta jurisdikcijos prorogacija ieškovams susitarus dėl šio punkto. Jame visiškai atmetama nukreipimo į trečiosios valstybės teisę procedūra, kurios taikymui tam tikromis sąlygomis (kai pirmasis teismas, į kurį buvo kreiptasi, kompetentingas priimti sprendimą dėl bylos nukreipimo kitai jurisdikcijai, kai teisiama skubos tvarka) Komitetas (kaip jis teigė savo nuomonėje dėl Žaliosios knygos dėl santuokos nutraukimui taikytinos teisės) vis dėlto linkęs pritari.

3.7 Viešosios tvarkos išimties klausimu pasiūlyme teisėjui suteikiama galimybė nepripažinti užsienio teisės institucijos sprendimo išskirtiniais atvejais, jeigu jis akivaizdžiai prieštarauja teismo vietos valstybės viešajai tvarkai. Tačiau ir tarp valstybių

narių teisės gali būti neatitikimų, todėl vienoje šalyje pripažintas teismo sprendimas gali būti nepripažintas kitoje, o tai trukdytų laisvam teismo sprendimų judėjimui.

3.8 Komitetas mano kad, kalbant apie trečiųjų šalių priimtų teismo sprendimų pripažinimą, reikėtų patikslinti, jog teismo sprendimai, kurių pripažinimo siekiama, turi būti priimti vadovaujantis Europos pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių apsaugos konvencija, 2000 m. Nioje Tarybos priimta chartija ir griežtos teisinės sutuoktinių lygybės principu. Kiekviena valstybė, į kurią būtų kreipiamasi su prašymu pripažinti teismo sprendimą, nustačiusi, kad jis neatitinka pagrindinių Europos Sąjungos teisės nuostatų, turėtų sustabdyti sprendimo priėmimą priimdama sprendimą dėl „viešosios Bendrijos politikos neatitikimo“.

3.9 Siekiant užtikrinti vienodą pripažinimą visose valstybėse narėse, jokia nacionalinė viešosios tvarkos išimtis neturėtų būti priešpastatoma kitai valstybei. Prieštaravimai galimi tik Bendrijos viešosios tvarkos išimties atveju. Tai padėtų išvengti požiūrio, kad savavališkai atsakoma pripažinti tam tikro teismo priimtą sprendimą.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Komisija pateikė du skirtingus pasiūlymus todėl, kad skiriasi kiekvieno šių teisės aktų projektų *rationae personae* taikymo sričių mastai. Pasiūlymas dėl turto pasidalijimo taikomas visoms susituokusioms ar nesusituokusioms, poroms.

4.2 Gali kilti klausimas, ar tikslingas siūlomas atskyrimas; sutuoktinių turto režimo panaikinimo atvejams spręsti reikalingi ypatingi sprendimai, priimami atsižvelgiant į režimo pobūdį (teisinis režimas, kai nesudaryta vedybų sutartis, ar teisinis režimas sudarius sutartį) ir galimos sutuoktinių tarpusavio dovanos, kurios gali priklausyti nuo ypatingų nuostatų kitų dovanų atžvilgiu, ypač kai sprendimas susijęs su palikimu.

4.3 Gal būt logiškiau būtų atskirti procedūras ir viename Reglamente Nr. 2201/2003 nustatyti santuokos panaikinimo pasekmių, įskaitant turto pasidalijimą, ir bendrų vaikų globos klausimų sprendimo taisyklės, o kitame reglamente spręsti klausimus, susijusius su nesusituokusių, kartais vienos lyties, ir sutartinėje (PACS sutartis Prancūzijoje) arba faktinėje partnerystėje (gyvenimas kartu nesusituokus) gyvenančių porų skyrybomis.

4.4 Tada taikytina teisė taptų aiškesnė ir suprantamesnė, o teismo sprendimai būtų lengviau pripažįstami. Tai svarbu todėl, kad vieno teismo sprendimas dažnai reguliuoja visas skyrybų ar separacijos sąlygas, tačiau negalima pamiršti, kad būtina išspręsti ne tik „netipiskų“ porų turto, bet ir jų vaikų likimo klausimus.

2006 m. gruodžio 13, Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS